

QUADERNS DE PREHISTÒRIA I ARQUEOLOGIA DE CASTELLÓ

VOLUM 40

Servei d'Investigacions Arqueològiques i Prehistòriques

2022

Publicació periòdica anual del Servei d'Investigacions Arqueològiques i Prehistòriques (SIAP)
S'intercanvia amb altres publicacions semblants d'Arqueologia, Prehistòria i Història Antiga

Periodic publication of the Archaeological and Prehistoric Research Service.
It interchanges with others similar publications of Archaeology, Prehistory and Ancient History

Edita

SIAP (Servei d'Investigacions Arqueològiques i Prehistòriques)

Servei de Publicacions

Diputació de Castelló

Director

Arturo Oliver Foix

Secretariat de redacció

Gustau Aguilera Arzo

Consell de redacció

Empar Barrachina Ibáñez

Ferran Falomir Granell

Josep Casabó Bernad

Dídac Roman Monroig

Administració

Amparo Pellicer

Informació i intercanvi (information & interchange)

Servei d'Investigacions Arqueològiques i Prehistòriques

Diputació de Castelló

Avgda. Germans Bou, 28 (Edifici Museu)

E-12003 Castelló de la Plana

arqueologia@dipcas.es

Repositoris digitals

repositori.uji.es

dialnet.unirioja.es

Disseny coberta

Antonio Bernat Callao

Imprimeix

Servei Gràfic i Digital

Diputació de Castelló

ISSN

1137.0793

Dipòsit legal

CS 170-95

ÍNDICE

J. PASCUAL, A. RIBERA. Més materials neolítics, sense context, de la Cova de la Sarsa	5
G. AGUILELLA, J.M. VILA, I. MONTERO, P. MEDINA, S. DE HARO, D. ROMÁN. Las primeras etapas de la Edad del Bronce en las comarcas septentrionales valencianas: el asentamiento de Santa Llúcia (Alcalà de Xivert, Castellón)	21
A. MACIÁN, F. ARASA. Las cerámicas griegas de la necrópolis de La Punta (La Vall d'Uixó, Castellón) procedentes de la excavación inédita de 1974	65
V.D. CRESPO, J. BENEDITO, J.M. MELCHOR. Registro faunístico del yacimiento iberorromano de Torre d'Onda, Burriana (Castellón, España)	77
A. BARRACHINA, P. MEDINA, R. MATEU, S. DE HARO, J. MOGOLLÓN, R. SEVA. El forn de reducció de ferro i el taller de l'assentament ibèric del Castillejo (Benafer, Castelló)	89
M.M. FUENTES, L. LOZANO. Reexcavando Rochina (Sot de Ferrer, Castellón). Intervenciones 2018 y 2019.....	131
O. CALDÉS. Un conjunto monetario bajoimperial de Almenara en los fondos del Museu de Belles Arts de Castelló	155
A. FERNÁNDEZ. Sobre una figurita de terracota de Torre la Sal (Ribera de Cabanes, Castellón)	181
P. GARCÍA, M. VALLS, J. PALMER. Tipología y petrografía de la cerámica cristiana de pasta gris del Castell Vell de Castelló de la Plana	195
S. SELMA, L. LOZANO. Intervencions en l'antic hospital d'Orpesa i recuperació d'un tram de la muralla del segle XVII	217
S. BROTO, D. MEDIEL. Paisaje sonoro de Castellón: cerámica y música desde la Protohistoria hasta la Edad Media.....	231
D. ROMAN. L'ús de la llengua catalana a les revistes d'arqueologia dels Països Catalans (periode 2007-2020)	239
Resum de les activitats del Servei d'Investigacions Arqueològiques i Prehistòriques de l'any 2022	251
Normas de colaboración.....	259

L'ús de la llengua catalana en les revistes d'arqueologia dels Països Catalans (període 2007-2020)

Dídac Roman Monroig*

Resum

En aquest article realitzem una anàlisi de l'ús de la llengua catalana en les revistes d'arqueologia editades als Països Catalans fins l'any 2020. Aquest treball segueix l'estructura d'una anàlisi que vam realitzar l'any 2008 i permet realitzar una comparació de l'ús del català en tres períodes diferents (fins el 1975, entre 1976 i 2006, i entre 2007 i 2020). L'estudi permet concloure que l'ús de la nostra llengua en les publicacions analitzades s'ha incrementat substancialment en aquesta darrera etapa analitzada, tot i que la consolidació de l'anglès com a llengua franca científica afecta de manera important a la publicació en català de les recerques de més impacte.

Paraules clau: Llengua catalana; publicacions; revistes d'arqueologia; divulgació; recerca.

Abstract

In this paper we review the use of the Catalan language in archaeology journals published in the Catalan Countries up until 2020. This work follows the structure of a previous review conducted in 2008. It allows comparing the use of Catalan between different periods (until 1975, between 1976 and 2006, and between 2007 and 2020). The study concludes that the use of our language in the publications analysed has increased substantially in the last stage analysed, although the consolidation of English as a scientific lingua franca has a significant impact on the publication in Catalan of research with the highest impact.

Keywords: Catalan language; publications; archaeology journals; dissemination; research

INTRODUCCIÓ

L'any 2008 vam publicar una anàlisi de l'ús de la llengua catalana en les revistes de Prehistòria i Arqueologia publicades als Països Catalans des de la seua primera edició fins l'any 2006 (Román, 2008). Passada més d'una dècada hem considerat oportú realitzar la mateixa anàlisi per a comprovar els canvis que s'han produït en aquests darrers anys. En aquest treball, valorarem la major o menor presència de la llengua catalana en la difusió dels resultats en revistes especialitzades per

a poder fer una reflexió sobre l'estat del català en l'Arqueologia en particular i la ciència en general.

La darrera dècada ha estat marcada per la difusió i la implantació dels sistemes d'avaluació per índex d'impacte. L'ús generalitzat d'aquests índex, publicats en la seua majoria per empreses privades, ha comportat que moltes de les investigacions de més impacte realitzades en jaciments del nostre territori es publiquen en revistes estrangeres.

En aquest sistema, la llengua especialment beneficiada ha estat l'anglès, convertida en la

* Grup de recerca Pre-EINA. Universitat Jaume I. Departament d'Història, Geografia i Art. Av. Sos Baynat, s/n, 12071 Castelló de la Plana <romand@uji.es>

Figura 1. Mapa dels Països Catalans amb el lloc de publicació de les revistes analitzades (mapa extret de Wikimedia Commons).

llengua franca de la recerca global. I moltes de les llengües que havien dominat totalment o parcial el panorama de la investigació al llarg del segle XX s'han vist greument perjudicades. És evident que en els diferents Estats la seua llengua oficial (almenys la preponderant) segueix sent la predominant en la difusió dels resultats de la recerca en les revistes pròpies. Tot i això, analitzant el que està passant a nivell global creiem que hi ha un fet evident, que és que la major part de la recerca de més impacte es publica en revistes estrangeres i en anglès.

L'ÚS DEL CATALÀ EN LES REVISTES D'ARQUEOLOGIA

El total de revistes analitzades ha estat de 18 (Fig. 1), repartides entre el País Valencià (9): Alberri, Archivo de Prehistoria Levantina (APL), Arse, Lucentum, MARQ Arqueología y Museo, Quaderns de Prehistòria i Arqueologia de Castelló (QPAC), Recerques del Museu d'Alcoi, Saguntum-PLAV i Quaderns del Museu de Xàbia (antiga Xàbiga). Catalunya (8): Butlletí Arqueològic, Cypsela, Empúries, Pyrenae, Revista d'Arqueologia de Ponent

L'ÚS DE LA LLENGUA CATALANA EN LES REVISTES D'ARQUEOLOGIA DELS PAÏSOS CATALANS
(PERÍODE 2007-2020) (PERÍODE 2007-2020)

REVISTA	PERÍODE	CATALÀ	CATALÀ	ESPANYOL	ESPANYOL	ALTRES	ALTRES
		Nº	%	Nº	%	Nº	%
Alberri	1988-2005	9	25	27	75	0	0
Alberri	2006-2020	32	45,1	39	54,9	0	0
APL	1945-1975	0	0	175	83,7	34	16,3
APL	1978-2006	13	5,8	205	91,5	6	2,7
APL	2008-2020	15	13,8	94	86,2	0	0
Arse	1957-1974	3	2,7	107	97,3	0	0
Arse	1976-2006	22	4,5	195	95,5	0	0
Arse	2007-2020	15	17,4	67	77,9	4	4,6
Lucentum	1982-2006	1	0,5	188	97,4	4	2,1
Lucentum	2007-2020	3	1,4	198	94,3	9	4,3
MARQ	2005-2006	0	0	20	100	0	0
MARQ	2007-2020	5	3,8	115	88,5	10	7,7
QPAC	1974-1975	0	0	22	100	0	0
QPAC	1976-2005	86	20,4	332	78,8	3	0,7
QPAC	2006-2020	65	34,6	116	61,7	7	3,7
Recerques	1992-2006	40	30,5	91	69,5	0	0
Recerques	2007-2020	55	42,6	74	57,4	0	0
Saguntum	1962-1975	1	1,4	70	97,2	1	1,4
Saguntum	1977-2006	25	6,5	346	90,1	13	3,4
Saguntum	2007-2020	41	16,1	192	75,6	21	8,3
Xàbiga	1986-2005	17	47,2	19	52,8	0	0
Quad. Museu Xàbia	2017-2020	7	100	0	0	0	0

Figura 2. Número i percentatge d'articles publicats en català, espanyol i altres llengües en les revistes d'arqueologia del País Valencià en cadascun dels trams analitzats.

i Tribuna d'Arqueologia. En aquest grup, també s'han analitzat Cota Zero, i Fonaments, tot i que ja no es publiquen des de fa més de 10 anys. I finalment una de les Illes Balears: Mayurca.

Per a l'única publicació que ha existit en el territori de la Catalunya Nord (Travaux de Préhistoire Catalane) remetem a l'article anterior (Roman, 2008) ja que no serà analitzada en aquesta ocasió per no presentar noves dades. Així mateix, hi ha dues revistes editades a Catalunya que no han publicat cap número en aquest darrer tram analitzat. Es tracta de Cota Zero i Fonaments, precisament

les dues úniques revistes especialitzades en la publicació d'articles només en català.

La història de les revistes l'hem dividida en un màxim de tres trams per aquelles de vida més llarga. El primer correspon als anys des de la seua fundació fins al final del franquisme (1975). El segon tram abraça des del 1976 fins a l'any 2006, que són els anys que es van analitzar en el primer treball sobre aquest tema. I el tercer seria el que va entre el 2007 i el 2020. Aquests trams ens permetran analitzar l'evolució de les llengües emprades en les revistes al llarg del temps.

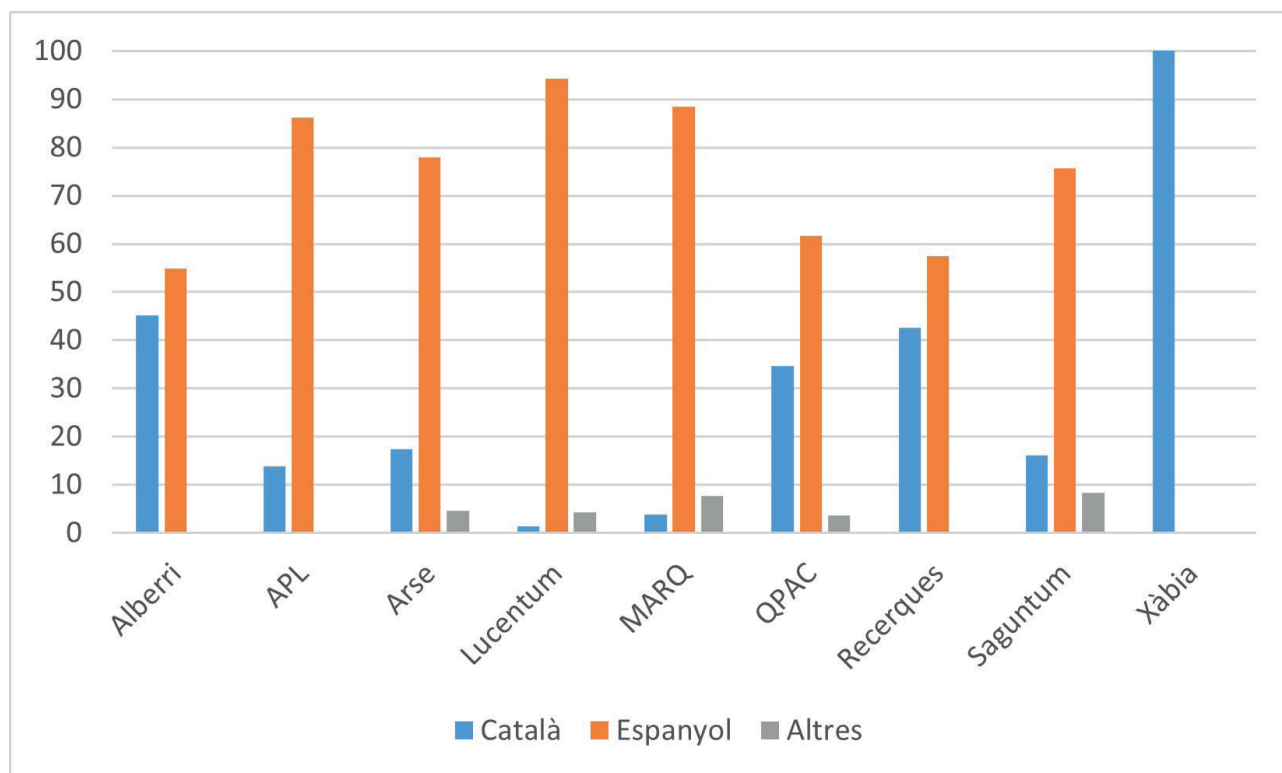

Figura 3. Distribució de la llengua utilitzada en les revistes analitzades del País Valencià en el tram 2007-2020.

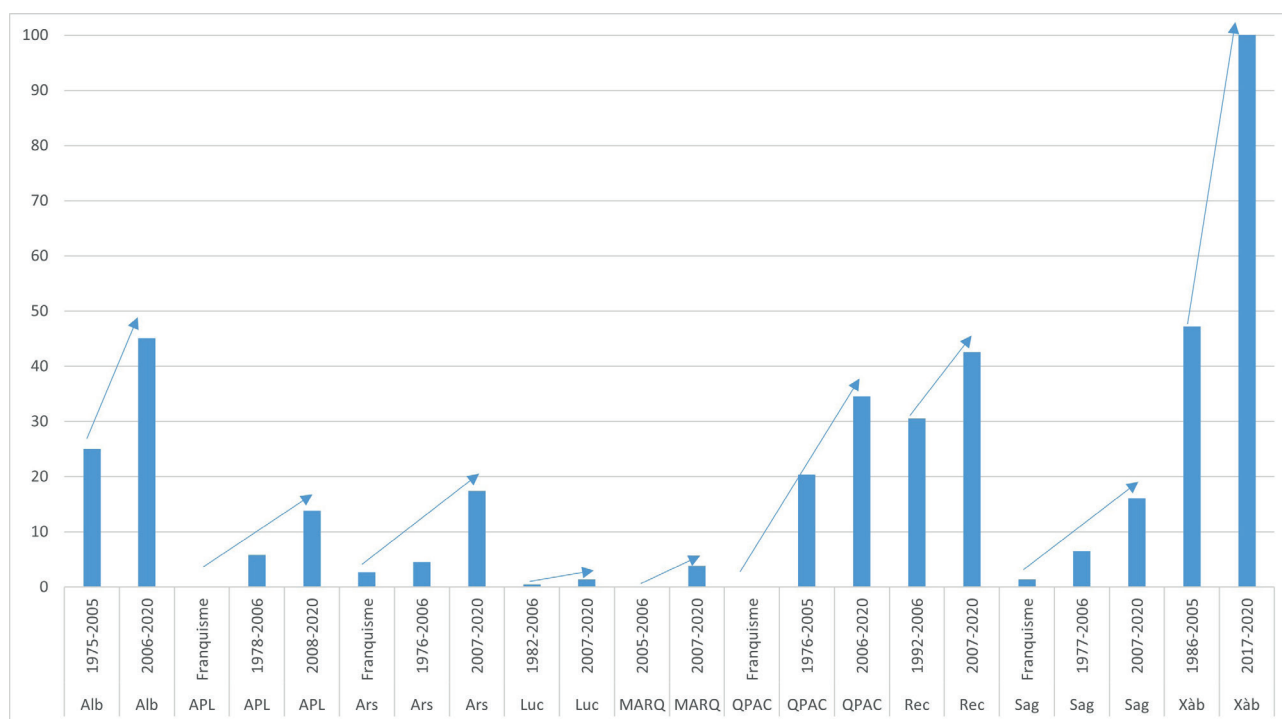

Figura 4. Gràfica amb les dades de l'ús del català en les revistes del País Valencià en tots els trams analitzats. La fletxa marca la tendència entre els períodes.

L'ÚS DE LA LLENGUA CATALANA EN LES REVISTES D'ARQUEOLOGIA DELS PAÏSOS CATALANS
(PERÍODE 2007-2020) (PERÍODE 2007-2020)

REVISTA	PERÍODE	CATALÀ	CATALÀ	CASTELLÀ	CATALÀ	ALTRES	ALTRES
		Nº	%	Nº	%	Nº	%
Butll. Arq.	Franquisme	43	20,2	170	79,8	0	0
Butll. Arq.	1975-2005	147	61	94	39	0	0
Butll. Arq.	2006-2020	90	73,8	30	24,6	2	1,6
Cota Zero	1985-2006	227	100	0	0	0	0
Cota Zero	2007-2010	73	100	0	0	0	0
Cypsela	1976-2006	180	70,9	50	19,7	24	9,4
Cypsela	2007-2018	59	85,5	5	7,2	5	7,2
Empúries	Franquisme	0	0	569	100	0	0
Empúries	1975-2005	86	38,6	112	50,2	25	11,2
Empúries	2006-2017	14	50	9	32,1	5	17,8
Fonaments	1978-2004	80	100	0	0	0	0
Pyrenae	Franquisme	6	3,6	153	93,3	5	3,1
Pyrenae	1976-2008	94	28,5	213	64,5	23	6,9
Pyrenae	2009-2020	29	17,1	123	72,8	17	10,1
R. Arq. Pon.	1991-2006	153	65,7	75	32,2	5	2,2
R. Arq. Pon.	2007-2020	120	52,2	92	40	18	7,8
Tribuna	1983-2007	339	98	6	1,7	1	0,3
Tribuna	2008-2017	171	99,3	2	0,7		
Mayurqa	1976-2006	25	35,7	42	60	3	4,3
Mayurqa	2007-2020	23	62,1	11	29,7	3	8,8

Figura 5. Número i percentatge d'articles publicats en català, espanyol i altres llengües en les revistes d'arqueologia de Catalunya i les Illes Balears en cadascun dels trams analitzats.

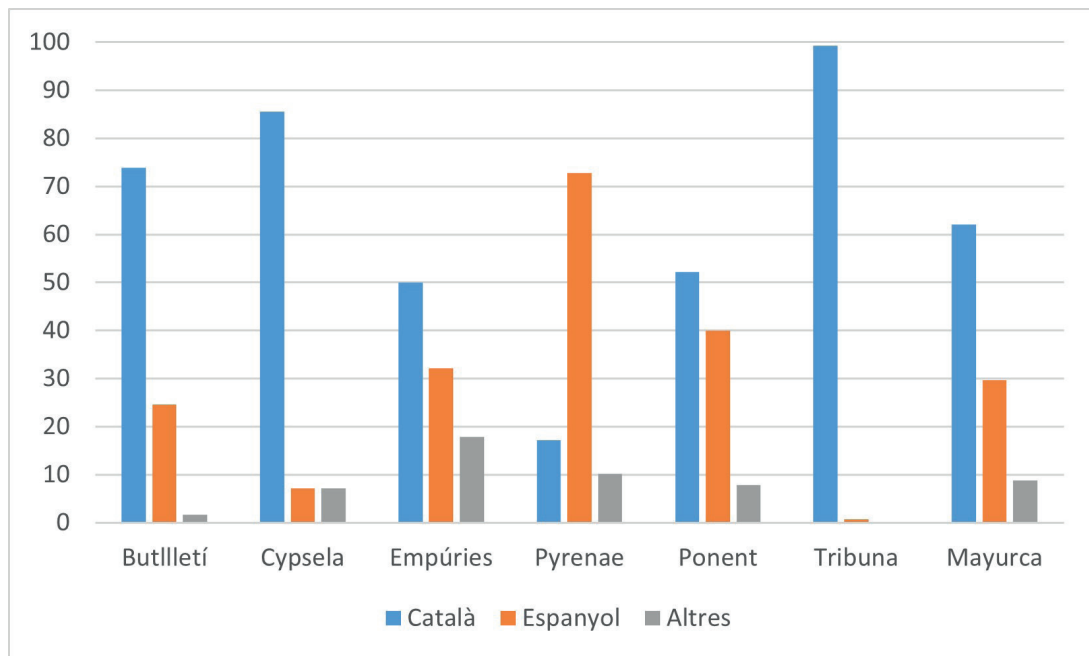

Figura 6. Distribució de la llengua utilitzada en les revistes analitzades de Catalunya i les Illes Balears en el tram 2007-2020.

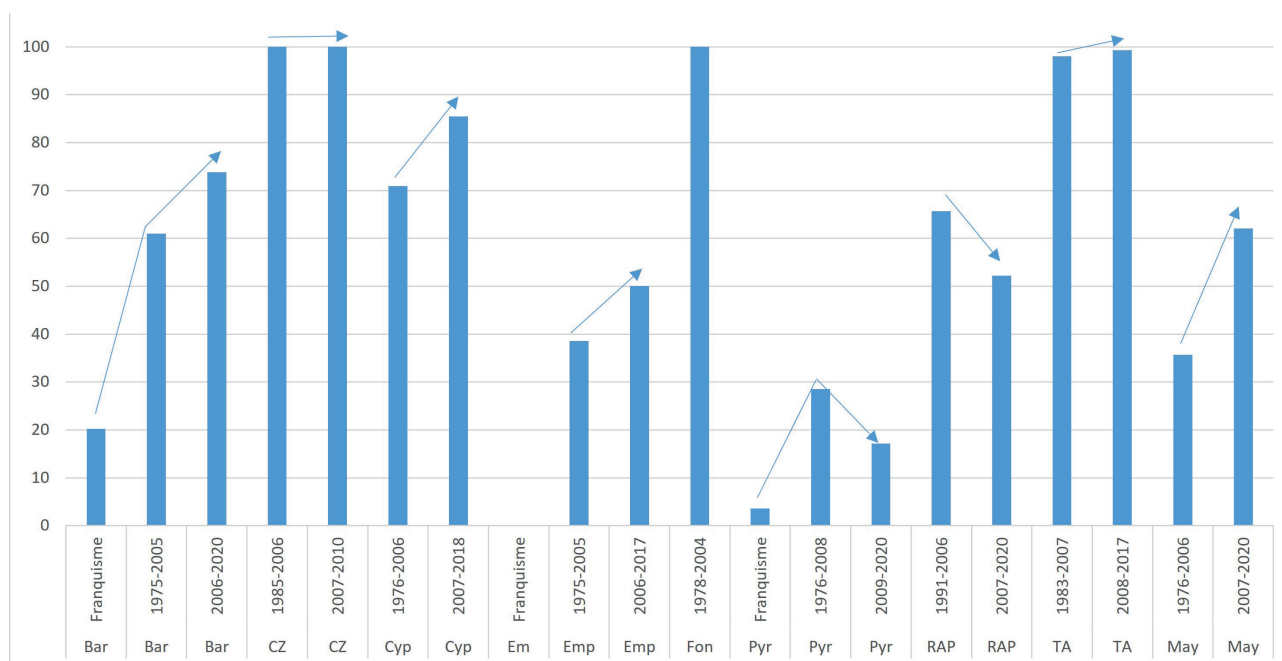

Figura 7. Gràfica amb les dades de l'ús del català en les revistes de Catalunya i les illes Balears en tots els trams analitzats. La fletxa marca la tendència entre els períodes.

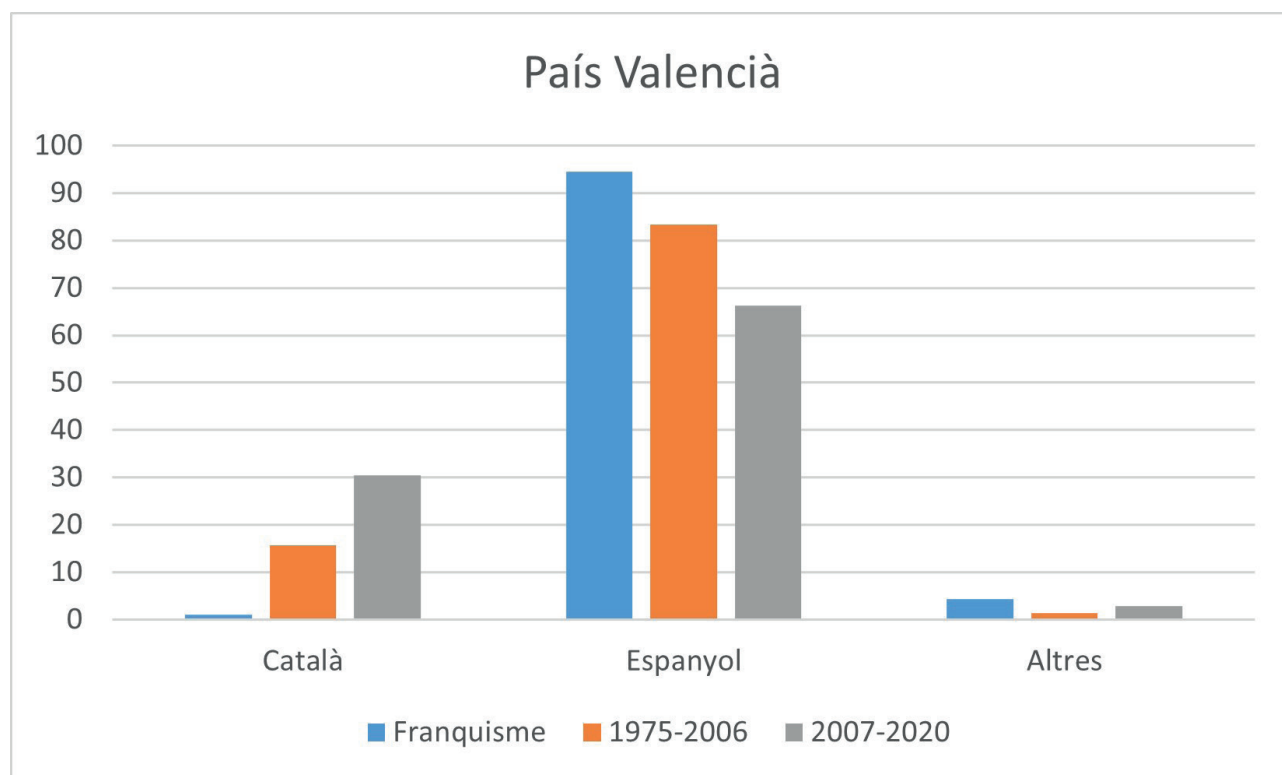

Figura 8. Gràfica amb les dades d'ús del català, espanyol i altres llengües en els trams analitzats al País Valencià.

PAÍS VALENCIÀ

Actualment l'ús del català en les revistes analitzades del País Valencià, en general, no és massa elevat, tot i que es presenta prou variable (Figs. 2 i 3). El seu ús és anecdòtic en les revistes editades a Alacant ciutat (Lucentum i MARQ). En les editades a València ciutat (APL i Saguntum) i a Arse es mouen entre el 10-20%. Les editades a les comarques centrals (Alberri i Recerques) i els QPAC de Castelló de la Plana presenten percentatges d'entre el 30-45%.

Un cas a banda són els recents Quaderns del Museu de Xàbia. En aquest cas es tracta d'una revista nova (podríem dir que hereva de la revista Xàbiga) que tracta temes monogràfics sobre la localitat de Xàbia o els seus voltants. No es tracta d'una publicació oberta on es puguen enviar articles. Tot i això, respecte al tema d'aquest treball cal destriar que aquesta publicació s'edita en paper només en català, mentre que també es penguen en pdf els textos (sense imatges) tant en aquesta llengua com en espanyol i anglès.

Observem per tant que, en el darrer tram analitzat, cap revista arriba a la meitat dels articles en la nostra llengua, estant la mitjana de totes les revistes en el 30,5%. La resta del percentatge es reparteix entre el 66,3% d'articles en espanyol i un 2,8% en altres llengües (domini de l'anglès, seguit pel francès i l'italià).

Si tenim en compte els trams en els que hem dividit la vida de les revistes observem que l'ús del català ha crescut en totes les revistes valencianes, en alguns casos de manera important (Fig. 4). La mitjana de totes les publicacions ha passat d'un 1% durant el franquisme, al 15% en la segona etapa i al 30% en la tercera. Hi ha publicacions que entre la segona i tercera etapa han crescut entre el 10-20%. És el cas d'Alberri (del 25 al 45%), Arse (del 4 al 17%), QPAC (del 20 al 35%), Recerques (del 30 al 42%) i Saguntum (del 6 al 16%). En les que menys ha crescut l'ús del català és en Lucentum i MARQ, on la nostra llengua representa l'1 i 4% respectivament.

CATALUNYA

Actualment l'ús del català en les revistes analitzades de Catalunya és prou elevat, superant el 50% d'articles en tots els casos, amb l'excepció de Pyrenae que està en un 17%. Hi ha dues revistes (Cypsela i Tribuna d'Arqueologia) on se supera el 80% d'articles en català (Figs. 5 i 6).

En el darrer tram analitzat, la mitjana d'articles en català se situa en el 68%. La resta es reparteix

entre l'espanyol amb un 25% i altres llengües amb prop del 5% (dominant l'anglès un poc per sobre del francès, i l'italià a més distància).

L'anàlisi de l'evolució al llarg de les etapes en les que hem dividit aquest estudi permet observar que, tot i que en general hi ha un creixement, si tenim en compte les dues etapes post-dictadura, hi ha algunes excepcions (Fig. 7). En el cas de Pyrenae, passa del 28% en el tram 1976-2008 al 17% en el tram 2009-2020, i la Revista d'Arqueologia de Ponent que, tot i superar sempre el 50%, passa del 66% en el tram 1991-2006 al 52% en el tram 2007-2020.

En la resta de publicacions, l'ús del català ha crescut entre el 10 i el 20% entre les dues darreres etapes. El Butlletí Arqueològic i Empúries creixen un 12% i Cypsela un 14%.

Entre les revistes editades a Catalunya cal destriar que precisament les dues existents amb l'objectiu de publicar recerca només en català, Cota Zero i Fonaments, han desaparegut.

ILLES BALEARS

A les Illes Balears tenim la revista Mayurqa. En aquest cas s'observa un gran creixement d'articles en català entre els dos trams avaluats (Figs. 5 i 6). Així, si en el tram 1976-2006 representaven un 36%, entre el 2007-2020 arriben al 62%, és a dir, un creixement del 26% (Fig. 7).

SÍNTESI DE L'ÚS DEL CATALÀ EN LES REVISTES D'ARQUEOLOGIA

Si prenem les dades en el seu conjunt podem concloure que l'ús del català en les revistes d'arqueologia editades als Països Catalans ha crescut des de l'inici de les publicacions fins avui en dia.

Que aquest ús siga major entre el franquisme i el post-franquisme és un tema normal, donades les prohibicions del règim franquista envers altres llengües que no foren l'espanyol. Això és el que ja vam veure en l'article publicat en 2008.

En el present treball però, ja podem comparar dues etapes posteriors al franquisme. Si prenem els trams entre 1975-2006 i 2007-2020 veiem que a nivell general, al País Valencià l'ús del català en aquestes revistes s'ha duplicat, passant del 15 al 30% (Fig. 8), mentre que a Catalunya s'ha estabilitzat en percentatges entre el 68-70% (Fig. 9), dades molt més elevades que al País Valencià.

Aquestes dades mostren una gran diferència entre el País Valencià i la resta de territoris en aquest darrer tram analitzat (Fig. 10). Totes les revistes valencianes, amb excepció dels Quaderns de Xàbia,

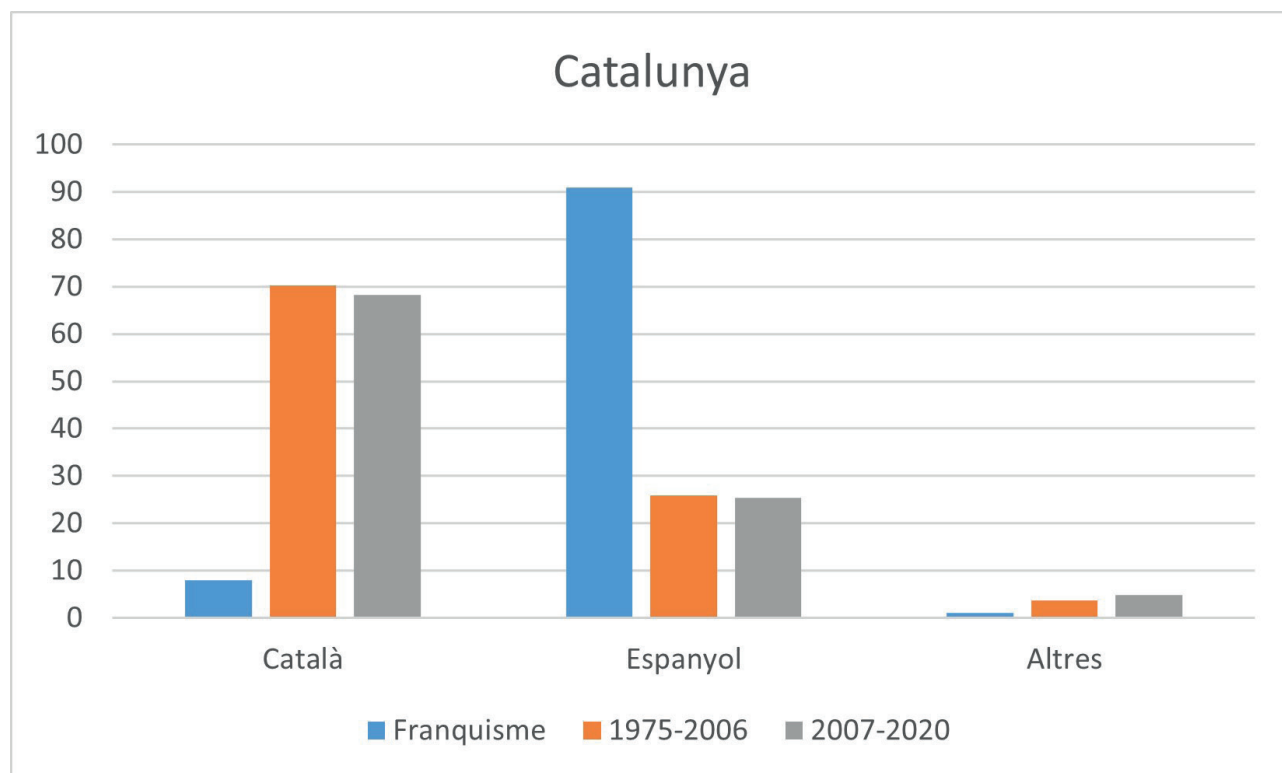

Figura 9. Gràfica amb les dades d'ús del català, espanyol i altres llengües en els trams analitzats a Catalunya.

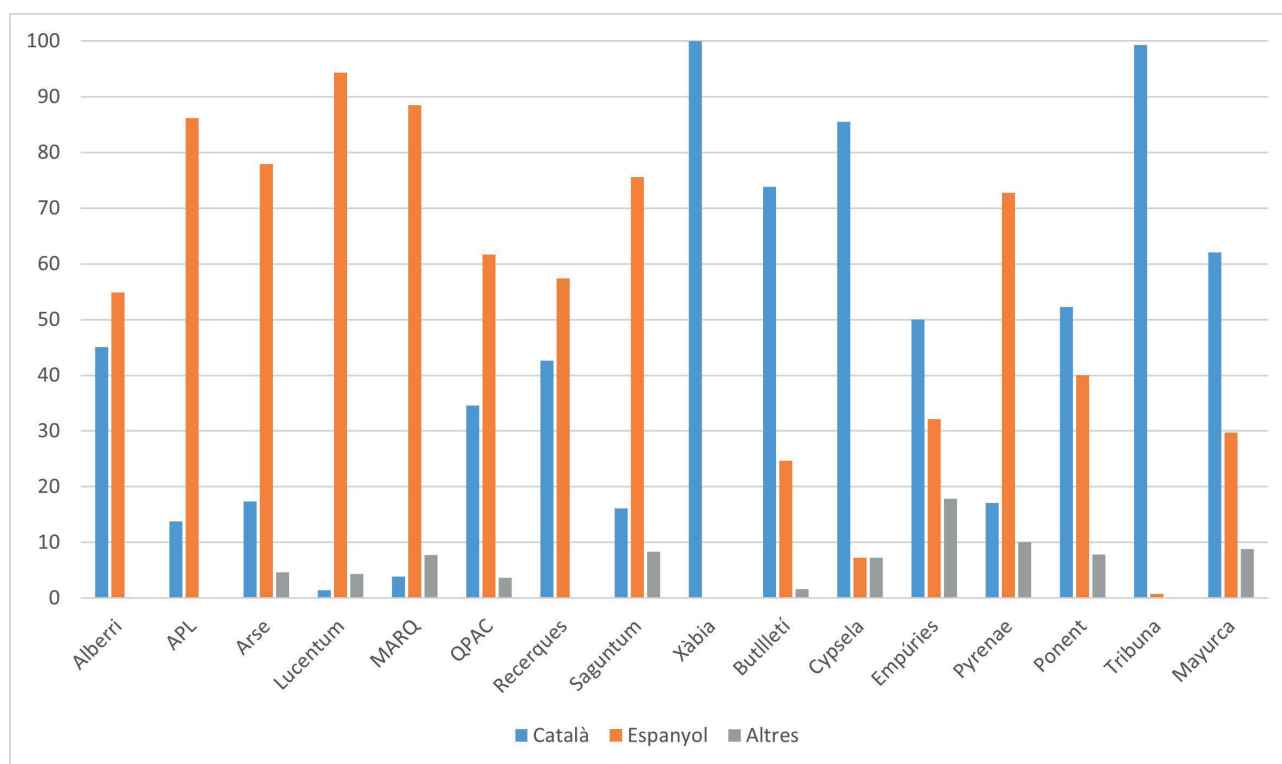

Figura 10. Gràfica amb les dades del tram 2007-2020 d'ús del català, espanyol i altres llengües en totes les revistes analitzades.

tenen un clar domini de l'espanyol sobre el català. Només en dues revistes, Alberri i Recerques, el català supera el 40%. Aquest fet és contrari al que trobem a Catalunya i les Illes Balears, on l'espanyol no passa del 40% en cap publicació, amb excepció de Pyrenae on supera el 70%, un 8% més que en el tram anterior. Aquest descens de l'ús del català també s'observa en la Revista Arqueològica de Ponent, on l'espanyol s'ha incrementat un 8% i el català ha descendit un 13%.

EL FUTUR DEL CATALÀ EN LA CIÈNCIA I EN L'ARQUEOLOGIA

A partir de meitat de la dècada del 1970, la llengua catalana va tractar d'eixir de la marginalitat en la que es trobava després de 40 anys de dictadura. El "Manifest de Prada", redactat el 1973 en la cinquena edició de la Universitat Catalana d'Estiu (Prada de Conflent, Catalunya Nord) i les mobilitzacions del Congrés de Cultura Catalana, van tractar de posar les bases de l'ús del català en l'àmbit científic.

El Manifest de Prada (per consultar el Manifest sencer veure, Ramis i Sabaté, 2022) exposava diversos punts per intentar reforçar el català, especialment en l'àmbit científic, tal i com també s'estava realitzant amb altres llengües com l'èuscar (Galarraga, 2014). El manifest conclouïa que no es pot renunciar a l'ús del català en l'àmbit científic, que s'haurien de publicar en català els treballs sobre el nostre àmbit geogràfic, que si es publiquen treballs generals en alguna altra llengua es podria publicar un resum d'aquest treball principal en català i que la divulgació científica en el nostre àmbit cultural s'hauria de fer en català. De fet, el seu punt tercer afirmava que "si una llengua ha de viure en plenitud, el seu exclusiu conreu literari és manifestament insuficient: cal que la llengua s'enrobusteixi amb el desenvolupament del lèxic científic i tecnològic, que segueixi el vigorós dinamisme de la ciència. Per aquest camí, i només per aquest camí, una llengua ateny la seva majoritat [...] i manifestem que, d'ençà que aquesta aportació s'inicià, el català ha demostrat abastament ésser susceptible d'expressar qualsevol concepte fill del conreu de la ciència". El quart punt deia que "manifestem que l'ús del català en el treball científic quotidià és irrenunciable per als homes [sic] de ciència de la nostra comunitat cultural, tant en les tasques de recerca com en les tasques de docència, tant en les petites reunions de treball com en les conferències d'auditori ampli".

Just 50 anys després del "manifest de Prada" podem afirmar que la situació de la nostra llengua en l'àmbit científic ha millorat substancialment, tot i que malauradament encara hi ha grans reptes que superar, i que moltes de les conclusions d'aquell manifest segueixen vigents.

El que sembla evident passats aquests anys és que les anomenades llengües mitjanes (Bastardas et al, 2018) són llengües acadèmiques completament aptes tant per a la docència com per la recerca i la transferència, i el seu ús dependrà bàsicament del seu reconeixement en el conjunt de les seues pròpies societats (Vila, 2018).

Actualment la ciència té una llengua franca clarament dominant que és l'anglès, que està promoguda tant pel domini polític-cultural del món anglosaxó com, per extensió, pels sistemes d'avaluació científica existents que prioritzen les publicacions en aquesta llengua. Respecte al primer punt, poc podem fer des de la recerca científica. Respecte al segon punt, seria hora que les institucions involucrades en la promoció científica dels investigadors i investigadores (universitats i governs, principalment) feren una reflexió ben profunda dels sistemes d'avaluació científica que només prioritzen la publicació en les anomenades revistes d'impacte. En aquest sentit, i en relació al tema d'aquest treball, seria especialment desitjable que els governs dels territoris de parla catalana es reuniren per a tractar la millor manera de promocionar l'ús del català en la ciència realitzada al nostre territori.

Hi ha hagut alguns intents per promocionar el català a la recerca i, especialment, a la docència, com el recentment publicat "Pla d'enfortiment de la llengua catalana en el sistema universitari i de recerca de Catalunya" elaborat per diversos organismes de la Generalitat de Catalunya¹, però encara cal veure la seua aplicació real.

Per tant, mentre les Universitats i els organismes de recerca continuen valorant la recerca dels investigadors i investigadores només en relació al lloc on està publicat un article, l'interès per publicar en català la recerca més innovadora o d'impacte tindrà poc seguiment per part les persones que la realitzen (Ayats, 2021).

Que el 95% de les revistes científiques que apareixen en els principals índex de valoració estiguen publicades en anglès mostra clarament que estem davant de la llengua franca científica (Domínguez, 2021). És possible que depenent de les branques científiques aquest percentatge canvie lleugerament, i molt possiblement siga en les humanitats on

1 https://recercauniversitats.gencat.cat/ca/detalls/noticia/Pla_enfortiment_catala

altres llengües també tinguen una certa presència. No hem d'oblidar que les humanitats, en la major part de les ocasions, tracten temàtiques de caràcter local o regional, on la majoria de lectors potencials es trobaran en aquells mateixos territoris.

És en aquest context més humanístic on encara es pot trobar una bona presència del català en la recerca. Les dades que presentem en aquest treball, per a l'àmbit de l'arqueologia, així ho demostren, amb percentatges d'entre el 30 i el 68% d'articles publicats en la nostra llengua en les revistes publicades als Països Catalans. No hem d'oblidar però, que la major part de la recerca més puntera del nostre territori s'està publicant en revistes estrangeres, i en anglès. Avui en dia, publicar una recerca d'impacte en català és bàsicament una qüestió de militància lingüística.

Al final tot es resumeix en què l'objectiu de la recerca és tindre el major impacte possible. Però potser ens hauríem de preguntar què entenem per impacte. Si entenem que significa publicar en una revista amb un índex de valoració molt elevat està clar que haurem de buscar una altra llengua, l'anglès bàsicament, ja que com hem dit, el 95% es publiquen en aquesta llengua. Si per impacte ens referim a que la nostra recerca siga llegida pel major nombre de persones possible, aleshores és quan ens haurem de plantejar si arribarem a una major audiència en una llengua estrangera o en la nostra pròpia. Si per impacte ens referim a que la nostra recerca arribi a la societat més propera al tema de la investigació està clar que la llengua pròpia d'aquesta societat serà la més adequada. Aquests dos darrers punts són especialment vàlids per a les humanitats.

Cal tindre en compte també que la recerca i la ciència van més enllà de les revistes indexades i dels congressos internacionals. També ho són les publicacions fetes a les revistes del nostre territori o els congressos de mirada local o regional. I en aquests llocs, el català està present cada vegada més.

En els darrers anys també anem observant que algunes de les revistes del nostre territori tracten de créixer en el nombre d'articles que es publiquen en anglès. Aquesta situació pot derivar en el que s'ha anomenat *English overkill factor* (Sherman, 2015). En l'article de Vila (2018) es posa l'exemple de les revistes acadèmiques de la República Txeca que van passar a publicar-se en anglès amb l'objectiu de créixer en els índex de valoració i el que van aconseguir va ser perdre bona part dels lectors que tenien en txec i no en van guanyar de nous.

Aquest exemple mostra que les revistes científiques estan molt lligades al seu entorn social

i cultural. És difícil que una revista amb una llarga tradició de publicacions en altres llengües que no siguen l'anglès pugui aconseguir notorietat en aquesta llengua.

Tot i el que acabem d'exposar volem remarcar que en cap cas creiem que totes les publicacions que fem s'hagen de fer en català, ni que no tinguem per objectiu publicar en una revista de prestigi internacional recerques locals o regionals. És evident que si volem exportar la nostra recerca a àmbits internacionals, si volem que els nostres jaciments siguen una referència més enllà de les nostres fronteres o si volem que les nostres problemàtiques puguin ser exemple o comparació amb altres de llunyanes, hem de publicar en una llengua majoritària, en la llengua franca científica o en la llengua dels receptors que busquem. Açò però, no ens hauria de fer oblidar que la gran majoria de les persones interessades en aquestes investigacions, almenys les humanístiques, molt possiblement es troben dins del nostre àmbit territorial, cultural i lingüístic. És per això que, en els casos de recerques i publicacions d'especial impacte publicades en revistes internacionals, estaria bé poder presentar un article sobre el mateix tema de la recerca en la nostra llengua o fins i tot, perquè no, arribar a acords amb les revistes per a poder difondre el mateix article però en català.

BIBLIOGRAFIA

- AYATS, M. (2021): "Propostes per afavorir l'ús del català en l'entorn acadèmic". *Pensem*. Dossier "El català i la comunicació social de la recerca". <https://www.pensem.cat/noticia/259/montse-ayats/propostes-afavorir-us-catala-en-entorn-academic>
- BASTARDAS, A.; BOIX-FUSTER, E.; TORRENS, R. M^a (Coords) (2018): *El català, llengua mitjana d'Europa. Multilingüisme, globalització i sostenibilitat lingüística*. Ed. Octaedro, pp. 316.
- DOMÍNGUEZ, M. (2021): "Les llengües «petites» i la ciència: el català com a llengua científica". *Pensem*. Dossier "El català i la comunicació social de la recerca". <https://www.pensem.cat/noticia/258/marti-dominguez/llengues-petites-i-ciencia-el-catala-com-a-llengua-cientifica>
- GALARRAGA, A. (2014): "Lenguas minoritarias y divulgación científica". *MÉTODE Science Studies Journal* 4: 177-183. DOI: 10.7203/metode.80.3077
- RAMIS, O; SABATÉ, F. (2022): "Cap al cinquantesimari del "Manifest de Prada"". *Annals de Medicina* 105-3: 125-127.

ROMÁN, D. (2008): "L'ús de la Llengua Catalana en les revistes d'Arqueologia dels Països Catalans". *Quaderns de Prehistòria i d'Arqueologia de Castelló* 26: 197-206. <https://repositori.uji.es/xmlui/handle/10234/46511>

SHERMAN, T. (2015): "The position of Czech and other languages at in the Czech Republic. Some initial observation". A. Vila, F. Xavier; Bretxa, Vanessa (ed.). *Language policy in higher education: The case of medium-sized languages*. Bristol: Multilingual Matters: 15-42.

VILA, F.X. (2018): "Origen i perspectives de les llengües mitjanes acadèmiques: alguns reptes i paradoxes". M.-À. Sànchez-Fèrriz,; R. Mateu: *La ciència en català: des del segle XIII fins avui*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

https://criteria.espais.iec.cat/files/2019/02/7-3-7_La-ci%C3%A8ncia-en-catal%C3%A0-2018_01-amb-coberta.pdf